

Projectes de cooperació internacional d'oftalmologia. Fundació Ramon Martí i Bonet contra la ceguera

Proyectos de cooperación internacional de oftalmología. Fundació Ramon Martí i Bonet contra la ceguera

International cooperation projects in ophthalmology. Fundació Ramon Martí i Bonet contra la ceguera

RM^a. Sust, C. Solanich

Fundació Ramon Martí i Bonet (FRMB).

Correspondencia:

Carlota Solanich

E-mail: csolanich@clinicabonanova.com

La cooperació internacional fa referència tradicionalment a la desigual relació entre el desenvolupament econòmic de diferents àrees del món i als fluxos d'ajuda externa per pal·liar la pobresa i les desigualtats existents. En els darrers anys, aquest terme ha anat adquirint una perspectiva més àmplia, relacionant-lo amb el desenvolupament humà i el creixement sostenible d'aquests països, no només sobre la base de l'ajuda exterior, sinó a través de la capacitat local per garantir aspectes com l'atenció sanitària, l'educació i, en general, els drets humans.

Afortunadament, a Catalunya, comptem amb diferents entitats sense ànim de lucre que tenen com a missió la cooperació per al desenvolupament. En totes aquestes organitzacions, l'equip de voluntariat, format per perfils professionals molt diversos, és una peça clau per poder dur a terme les diferents activitats.

La Fundació Ramon Martí i Bonet (FRMB) treballa per garantir una bona salut visual que afavoreixi la igualtat d'oportunitats, tant en el nostre entorn més proper com a altres països. Va iniciar la seva activitat en cooperació internacional l'any 2007, a Anantapur (Índia), en col·laboració amb la Fundación Vicente Ferrer. L'objectiu del projecte sempre va ser acompanyar-los fins que poguessin ser

La cooperación internacional tradicionalmente se refiere a la relación desigual entre el desarrollo económico en diferentes áreas del mundo y los flujos de ayuda externa para paliar la pobreza y las desigualdades existentes. En estos últimos años, este término ha adquirido una perspectiva más amplia, relacionándolo con el desarrollo humano y el crecimiento sostenible de dichos países, no solo sobre la base de la ayuda exterior, sino a través de la capacitación local garantizando aspectos como la atención sanitaria, la educación y, en general, los derechos humanos.

En Cataluña, afortunadamente, existen diferentes entidades sin ánimo de lucro que tienen como misión la cooperación para el desarrollo. En todas estas organizaciones, el equipo de voluntariado, formado por perfiles profesionales muy diversos, es una pieza clave para llevar a cabo diferentes actividades.

La Fundació Ramon Martí i Bonet (FRMB) trabaja para garantizar una buena salud visual que favorezca la igualdad de oportunidades, sea en nuestro entorno más próximo o en otros países. En 2007 se inició la actividad en cooperación internacional en Anantapur (India), en colaboración con la Fundación Vicente Ferrer. El objetivo del proyecto siempre fue acompañarlos hasta llegar a la autonomía

autònoms en la prestació del servei d'oftalmologia. Inicialment es van aportar equips i material quirúrgic, muntant així una consulta i un quiròfan per millorar el servei d'oftalmologia de l'Hospital de Bathalapalli. Paral·lelament, va néixer un segon projecte (iniciat el 2007) de detecció i atenció precoç de la ceguera infantil.

Entre el 2009 i el 2017, professionals voluntaris van aconseguir que es poguessin dur a terme més de 3.000 cirurgies. Finalment, el 2017 es va assolir l'objectiu marcat: el servei d'oftalmologia funcionava de manera autònoma amb oftalmòlegs i personal local que havien estat formats per voluntaris de la Fundació Ramon Martí i Bonet.

L'activitat a l'Índia segueix, a dia d'avui, amb el programa Early Intervention, de detecció i atenció precoç, adreçat a identificar deficiències visuals a nadons de 0 a 3 anys. Des del principi del projecte, aquest programa ha aconseguit reduir la xifra de ceguera infantil un 32% en aquesta regió. Encara ara, un equip multidisciplinari de la FRMB es desplaça, un cop l'any, a l'Índia per continuar formant professionals locals i nous formadors.

En paral·lel, el 2010 s'inicia un nou projecte de cooperació a Huamachuco (Perú), sempre comptant amb la contrapart local, en aquest cas la Asociación Alegría y Esperanza para los niños. L'activitat a Huamachuco s'ha anat desenvolupant gràcies al treball conjunt dels professionals locals i dels cooperants, la formació del personal local i la donació d'equips. El 2023 es va arribar a l'objectiu d'autonomia, en aquest cas, integrant el servei d'oftalmologia creat per la Fundació al servei nacional de salut pública.

De la mateixa manera, en el projecte de cooperació a Camoapa (Nicaragua), el 2014 es va aconseguir integrar el servei d'oftalmologia que havia dotat la Fundació dins l'hospital públic, creant així el segon servei d'oftalmologia públic de tot Nicaragua.

Després d'aquests anys, podem dir que els tres serveis d'oftalmologia a l'Índia, el Perú i Nicaragua funcionen de forma autònoma amb professionals locals, oferint un servei de qualitat a la seva població.

Actualment, el projecte de cooperació internacional més rellevant de la Fundació Ramon Martí i Bonet es troba al Txad. El Txad és un país de l'Àfrica Subsahariana amb gairebé 18 milions d'habitants, dels quals, segons el Banc Africà de Desenvolupament, el 38,4% viuen sota el llindar de la pobresa (2 dòlars per dia).

La decisió de començar a treballar al territori txadià es va prendre l'any 2017, quan la Dra. Rosa Maria Viñas, oftalmòloga i patrona de

en la prestación de servicios oftalmológicos. Inicialmente, se donaron equipos y material quirúrgico para dotar una consulta y un quirófano que permitiera mejorar el servicio de oftalmología del Hospital de Bathalapalli. Paralelamente se inició en 2007 un proyecto de detección y atención precoz de la ceguera infantil.

Entre 2009 y 2017, profesionales voluntarios consiguieron realizar más de 3.000 cirugías. Finalmente, en 2017 se alcanzó el objetivo marcado: el servicio de oftalmología funcionaba de forma autónoma con oftalmólogos y personal local que había sido formado por los voluntarios de la Fundació Ramon Martí i Bonet.

La actividad en la India sigue hoy en día con el programa Early Intervention, de detección y atención precoz, creado para identificar deficiencias visuales en bebés de 0 a 3 años. Este proyecto ha conseguido reducir el número de ceguera infantil en un 32% en esta región. Actualmente, un equipo multidisciplinar de la FRMB se desplaza cada año a la India para continuar formando a profesionales locales y nuevos formadores.

En 2010 se inició un nuevo proyecto en Huamachuco (Perú), contando siempre con la contraparte local, en este caso, la Asociación Alegría y Esperanza para los niños. La actividad en Huamachuco se ha desarrollado gracias a un trabajo conjunto entre los profesionales locales y los cooperantes, la formación del personal local y la donación de equipos. En 2023 se alcanzó el objetivo de autonomía, en este caso, integrando el servicio de oftalmología creado por la Fundación como parte del servicio nacional de salud pública.

Del mismo modo, en el proyecto de cooperación en Camoapa (Nicaragua) en 2014, se consiguió integrar el servicio de oftalmología que había dotado la Fundación dentro de un hospital público, creando así el segundo servicio público de oftalmología de todo Nicaragua.

Mirando atrás, hoy podemos decir que los tres servicios de oftalmología en India, Perú y Nicaragua funcionan de forma autónoma con profesionales locales, ofreciendo un servicio de calidad a la población.

Actualmente, el proyecto de cooperación internacional más relevante de la Fundació Ramon Martí i Bonet se encuentra en el Chad. El Chad es un país de África Subsahariana que cuenta con casi 18 millones de habitantes, de los cuales, según el Banco Africano de Desarrollo, el 38,4% viven por debajo del umbral de la pobreza (2 dólares/día).

La decisión de empezar a trabajar en territorio chadiano surgió en 2017, cuando la Dra. Rosa Maria Viñas, oftalmóloga y patrona de la FRMB, a petición del Complexe Hospitalo-Universitaire Le Bon

la FRMB, a petició del Complexe Hospitalo-Universitaire Le Bon Samaritain, va viatjar a N'Djamena (Txad) per conèixer la realitat de l'oftalmologia al país. És important destacar que el nombre d'oftalmòlegs al Txad és de menys d'un per cada milió d'habitants, xifra que contrasta amb els 80 que hi ha a Espanya per al mateix nombre de persones.

El projecte "Visió per a tothom al Txad, Dra. Viñas" va començar dotant d'una consulta oftalmològica completa i un taller d'òptica a l'Hospital Le Bon Samaritain. Alhora, es va iniciar la formació de dos infermers locals i el 2018 es va posar en marxa el quiròfan, amb l'únic facoemulsificador actiu de tot el país.

A dia d'avui, la consulta d'oftalmologia i el taller d'òptica són ja una realitat a l'Hospital Le Bon Samaritain, gestionats per professionals locals i amb el suport de la FRMB, a través d'un sistema de telemedicina. La manca d'oftalmòlegs i en general de metges a tot el país fa que l'activitat quirúrgica encara sigui realitzada únicament pels nostres oftalmòlegs voluntaris que es desplacen periòdicament a N'Djamena.

A nivell formatiu, des de l'inici d'aquest projecte, cooperants francòfons han realitzat diverses formacions a estudiants de medicina i infermeria. Tenint en compte la manca de professionals locals degudament formats, i amb el desig d'aconseguir una formació continuada, el gener de 2024, la FRMB ha començat a impartir l'assignatura d'Oftalmologia a la Facultat de Medicina que es troba dins el mateix Hospital, amb l'esperança de poder comptar amb nous oftalmòlegs en un futur. Pel que fa a infermeria, s'està treballant en una llicència en optometria i infermeria oftalmològica que començarà a caminar a finals d'aquest any.

Com veieu, és un repte per als propers anys en el qual us convidem a col·laborar.

Samaritain, viajó a N'Djamena (Chad) para conocer la realidad de la oftalmología en el país. Es importante destacar que, en el Chad, el número de oftalmólogos es de menos de uno por cada millón de habitantes, cifra que contrasta con los 80 oftalmólogos por cada millón de habitantes que tenemos en España.

El proyecto "Visión para todos, en el Txad, Dra. Viñas" empezó dotando al Hospital Le Bon Samaritain con una consulta de oftalmología y un taller de óptica. Simultáneamente, se formó a dos enfermeros locales y en 2018 se puso en marcha el quirófano, con el único facoemulsificador activo del país.

Hoy en día, la consulta oftalmológica y el taller de óptica son ya una realidad en el Hospital Le Bon Samaritain, gestionados por profesionales locales con el apoyo de la FRMB, a través de telemedicina. La falta de oftalmólogos y, en general, de médicos, en todo el país impide aún que el personal local pueda realizar actividad quirúrgica y esta es llevada a cabo por los oftalmólogos cooperantes de la FRMB desplazados a N'Djamena.

A nivel formativo, desde el inicio del proyecto, cooperantes francófonos han realizado distintas formaciones a estudiantes de medicina y enfermería. Teniendo en cuenta la falta de profesionales locales debidamente formados y con el deseo de conseguir una formación continuada, en enero de 2024, la FRMB ha empezado a impartir la asignatura de Oftalmología en la Facultad de Medicina que se encuentra en el mismo hospital, con la esperanza de poder contar con nuevos oftalmólogos en un futuro. En cuanto a enfermería, estamos trabajando en una licencia de optometría y enfermería oftalmológica que empezará a andar a finales de este año.

Como veis, es un reto para los próximos años en el que os invitamos a colaborar.